

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

2011'de Suriye'de başlayan halk protestolarının kısa sürede silahlı çatışmaya dönüşmesiyle ortaya çıkan otorite boşluğunu fırsata çeviren IŞİD, sivillere yönelik kitlesel saldırılar, zorla yerinden etmeler, kadına yönelik suçlar ve örgütlü şiddetle ağır insanlık suçları işlemiş, bölgesel ve küresel ölçekte ciddi bir güvenlik tehdidi yaratmıştır. Kontrol ettiği toprakları kaybedip etkisini yitirmiş olsa da ; başta Suriye, Irak ve Türkiye olmak üzere bölge ülkeleri için hala risk teşkil eden IŞİD, uluslararası bağlantıları nedeniyle küresel güvenlik açısından da önemini korumaktadır.

Tüm risklere rağmen; Türkiye'de IŞİD yargılamalarındaki cezasızlık pratikleri, kısa süreli yargılamalar ve sınırlı cezalar, Türkiye'nin etkin ve caydırıcı bir mücadele yürütüp yürütmediği konusunda ciddi soru işaretleri doğurmaktadır. Bu durum, tutuklu IŞİD mensuplarının Türkiye'ye iade edilip yargılanması halinde, özellikle Şengal gibi bölgelerde insanlığa karşı ağır suçlar işlemiş kişiler hakkında bütüncül ve etkin bir soruşturma yürütülüp yürütülmeyeceği konusunda da ciddi kaygılar yaratmaktadır. Bu bağlamda, IŞİD mensuplarının Türkiye'ye iade edilmesi ve yargılanması sürecinde, hâlihazırda yürütülmekte olan yargılamalar da dahil olmak üzere, ortaya çıkabilecek hukuki, güvenlik ve insan hakları risklerinin; özellikle Şengal ve benzeri bölgelerde insanlığa karşı işlenen suçlar açısından bütüncül ve etkin bir soruşturma yürütülüp yürütülmeyeceğinin araştırılması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.. 24.02.2026

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

GEREKÇE

2011’de Suriye’de başlayan halk protestolarının hızla silahlı çatışmaya dönüşmesiyle ortaya çıkan otorite boşluğunu fırsata çeviren IŞİD, geçen yıllar içinde yalnızca Suriye’de değil; Irak’tan Türkiye’ye, Kuzey Afrika’dan Avrupa’ya kadar geniş bir coğrafyada ağır ve sistematik suçlar işlemiştir. Sivillere yönelik kitlesel saldırılar, zorla yerinden etmeler, kadına yönelik şiddet ve diğer insanlık suçlarıyla örgüt, bölgesel ve küresel ölçekte ciddi bir güvenlik tehdidi yaratmıştır.

Örgütün 2014’te Kobane’yi kuşatma girişimi sonrası uluslararası düzeyde bir askeri ve siyasi iş birliği başlamış; kurulan Uluslararası Koalisyon’un hava desteği ve sahadaki yerel güçlerin direnişiyle IŞİD kontrol ettiği toprakları kaybetmiştir. Demokratik Suriye Güçleri’nin (DSG) ilerleyişiyle örgüt sahada gerilemiş, ancak bugün doğrudan toprak kontrolünden ziyade asimetrik yöntemlerle dağınık fakat süreklilik arz eden bir tehdit olarak varlığını sürdürmektedir. 6 Ocak’ta, IŞİD türevi çetelerin Halep’te bulunan Kürt mahalleleri Şêxmeqşûd ve Eşrefiyê’ye yönelik saldırılarıyla başlayıp Kuzey ve Doğu Suriye’ye doğru genişleyen eylemleri; Pakistan’da bir caminin bombalanması ve Yalova’da IŞİD’e yönelik operasyonda üç polisin yaşamını yitirmesi, örgütün oluşturduğu tehdidin ciddi ve yakın olduğunu açıkça göstermektedir.

IŞİD’in insanlık için hala ciddi bir tehdit oluşturduğu bir dönemde, IŞİD’e yönelik cezasızlık politikaları IŞİD’i cesaretlendirmiştir. IŞİD mensuplarına yönelik soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde cezasızlık pratiği sık görülmekte; sanıklar kısa süreli yargılamalar sonrasında serbest bırakılmakta veya sınırlı cezalarla karşılaşmaktadır. Bu durum, Türkiye’nin IŞİD’e karşı etkin ve caydırıcı bir mücadele yürütüp yürütmediği konusunda ciddi soru işaretleri doğurmuştur. Özellikle de son zamanlarda, tutuklu IŞİD mensuplarının Türkiye’ye iade edileceği iddiaları, Şengal başta olmak üzere insanlığa karşı ağır suçlar işleyen kişiler hakkında bütüncül ve etkin bir soruşturma yürütülüp yürütülmeyeceği konusunda ciddi kaygılar yaratmaktadır.

Nitekim, Türkiye’de IŞİD’e ilişkin yargılamalarda, tutuklu yargılama istisna hale gelmiştir. Özellikle son son yıllarda görülen davalara bakıldığında, IŞİD yöneticisi ya da üyesi olduğu iddiasıyla yargılanan çok sayıda sanığın, yargılamanın erken aşamalarında tahliye edildiği ya da adli kontrol tedbirleriyle serbest bırakıldığı görülmektedir.

Dosyalar ayrıntılı incelendiğinde ise, farklı bombalı saldırı davalarında benzer isimlerin öne çıktığı; bu kişilerin olay yerleri, irtibat ağları ve geçmiş bağlantıları üzerinden birbirleriyle ilişkili olduklarının ortaya konulduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu bağlantıların çoğu zaman iddia makamı ya da mahkemeler tarafından değil, müşteki vekilleri ve katılan avukatlar tarafından dosyaya taşındığı ve görünür kılındığı görülmektedir. Nitekim Diyarbakır mitingi saldırısından Suruç Katliamı’na ve Ankara Gar Katliamı’na uzanan süreçte, aynı çevreler ve bağlantı ağları dikkat çekmiş; bu zincirin halkalarının büyük ölçüde cezasızlık pratiğiyle döşendiği yönünde ciddi eleştiriler dile getirilmiştir. Pek çok olayda faillerin, haklarındaki güçlü ve somut iddialara

rağmen serbest bırakıldığı ya da devam eden yargılamalar sırasında ortaya çıkan örgütsel bağlantıların yeterince derinleştirilmediği ve üzerinin örtüldüğü iddiaları kamuoyuna yansımıştır.

Uygulamada bazı yargı kararlarına bakıldığında, IŞİD sanıklarının yargılanmasında örgüt içindeki konumlarının — örneğin yönetici ya da karar alıcı düzeyde olup olmadıklarının — çoğu zaman belirleyici bir kriter olarak ele alınmadığı görülmektedir. Benzer şekilde, Suriye, Irak, Orta Asya ya da Afganistan gibi çatışma bölgelerinde işlendiği iddia edilen ağır suçların, Türkiye’deki yargılamalara yansıtılmamaktadır. Sanıkların yalnızca Türkiye sınırları içinde işledikleri ve somut olarak isnat edilebilen eylemler çerçevesinde, çoğunlukla “örgüt üyeliği” suçu kapsamında değerlendirilmesi; yurt dışındaki fiillerin ise çoğu dosyada dikkate alınmaması, ciddi bir cezasızlık pratiğidir.

Bu davalarda dikkat çeken bir diğer ortak husus ise, bombalı saldırılarda yakınlarını kaybedenlerin, yaralananların ve vekillerinin; soruşturmaların kapsamının genişletilmesi, saldırıların arkasındaki organizasyonel yapının bütünüyle ortaya çıkarılması ve şüpheliler ile olası kamu görevlileri arasındaki bağlantıların araştırılması yönündeki taleplerinin çoğu kez reddedilmesi ya da karşılıksız bırakılmasıdır.

Ortaya çıkan tablo, Türkiye’nin, IŞİD gibi insanlığa karşı ağır suçlar işlemiş bir örgüt için fiilen bir “cezasızlık anlayışı” niteliği taşıdığını göstermektedir. Mevcut yargı pratikleri, örgüt üyelerinin tutuksuz yargılanması, cezaların caydırıcı olmaması ve uluslararası boyutta işlenen suçların göz ardı edilmesi, bu algıyı güçlendirmektedir. Bu bağlamda, IŞİD mensuplarının Türkiye’ye getirilmesi gündemi, sadece güvenlik açısından değil, aynı zamanda hukukun üstünlüğü ve insan hakları perspektifinden de ciddi riskler barındırmaktadır ; ayrıca, bu çetelerin özellikle Kürtlere ve kadınlara karşı işledikleri ağır suçların görmezden gelinmesi, toplum içinde derin güven bunalımlarına ve sosyal kırılmalara yol açma potansiyeli taşımaktadır. Bu nedenlerle, söz konusu örgüt üyelerinin Türkiye’deki hukuki statüsü, yargı süreçlerinin etkinliği ve cezasızlık pratiklerinin yarattığı boşlukların kapsamlı biçimde incelenmesi, bu araştırma önergesinin temel amacı ve gerekliliğini oluşturmaktadır.